

Myndigheten
för civilt försvar

REMISSVERSION

Samverka med näringslivet

En vägledning för privat-offentlig samverkan inom
det civila försvaret

REMISSVERSION

Samverka med näringslivet

Myndigheten för civilt försvar
651 81 Karlstad

Enhet: Enheten för utveckling av försörjningsberedskap

Foto omslag: Ange text.

Tryck: Ange text.

Produktion: Ange text.

Publikationsnummer: Myndigheten för civilt försvar XXXX – månad år

ISBN-nummer: XXX-XX-XXXX-XXX-X

Innehåll

1.	Stärk beredskapen tillsammans med företagen.....	4
2.	Om den här vägledningen.....	5
3.	Privat-offentlig samverkan inom det civila försvaret.....	6
3.1	Sambandet mellan förberedande och operativ samverkan.....	7
4.	Privat-offentlig samverkan i den svenska beredskapsstrukturen	9
5.	Principer för samverkan.....	10
6.	Områden för samverkan – exempel.....	11
6.1	Gemensamma analyser.....	11
6.2	Övningar	12
6.3	Beredskapsåtgärder	13
6.4	Lägesbilder	14
6.5	Samordnad kriskommunikation	15
7.	Förutsättningar för samverkan	17
8.	Förberedelser inför att samverkan etableras	18
8.1	Orientera er i befintliga strukturer	18
8.2	Identifiera relevanta aktörer	18
8.3	Klargör finansiering	19
9.	Att etablera samverkan i praktiken	20
9.1	Inkludering och konkurrensneutralitet.....	21
10.	Följa upp och förbättra samverkan.....	23
	Bilaga 1 – Roller och ansvar	24
	Bilaga 2 – Konkurrens	28
	Bilaga 3 – Sekretess	30
	Bilaga 4 – Säkerhetsskydd.....	33

Förord

Sveriges beredskap byggs av människor och organisationer som vill bidra., det har arbetet med den här vägledningen tydligt visat. I dialoger med myndigheter, branschorganisationer och företag har vi mött ett stort engagemang och en gemensam insikt om att vi behöver stärka samverkan för att lyckas.

Näringslivet är en central del av det civila försvaret. Företagen står för mycket av den produktion och de tjänster som samhället är beroende av, både i vardagen och vid störningar. Privat–offentlig samverkan sker redan i dag, men ofta utan en sammanhållen struktur. Denna vägledning har därför tagits fram tillsammans med offentliga aktörer och branschorganisationer för att skapa en gemensam grund – oavsett om ni ska starta samverkan från början eller utveckla det som redan finns.

Myndigheten för civilt försvar har tillsammans med beredskapssektorerna och civilområdena tagit fram en målbild för försörjningsberedskapen. Ett av målen på kort sikt är att det ska finnas etablerad privat–offentlig samverkan i alla beredskapssektorer och hos alla länsstyrelser. Den här vägledningen är ett stöd för att nå dit.

Vi vill uppmuntra er att börja enkelt och bygga vidare över tid. Det viktiga är att komma i gång och ta steg framåt – inte att allt är perfekt från start. Genom tydliga strukturer och regelbunden dialog kan vi tillsammans stärka samhällets motståndskraft.

Johan Dozzi
Avdelningschef
Avdelningen för försörjningsberedskap

1. Stärk beredskapen tillsammans med företagen

Företag behöver involveras i beredskapsarbetet, bland annat genom privat–offentlig samverkan. När offentliga och privata aktörer arbetar tillsammans stärks den samlade förmågan i hela beredskapssystemet. Näringslivet har en central roll i försörjningsberedskapen, och en väl fungerande försörjningsberedskap är en grundläggande förutsättning för det civila försvarets förmåga.

Målet för det civila försvaret är att ha förmåga att säkerställa de viktigaste samhällsfunktionerna, inom ramen för Natos kollektiva försvar och uppgifter i övrigt bidra till det militära försvarets förmåga, skydda civilbefolkningen samt upprätthålla försvarsviljan och samhällets motståndskraft mot externa påtryckningar.¹ För att nå målet behöver både offentliga och privata aktörer delta i beredskapsarbetet.

Försörjningsberedskap är en integrerad del i totalförsvaret och innebär förmågan att:

- upprätthålla försörjningsflöden av varor och tjänster till, från och inom landet
- kompensera för störningar och avbrott i försörjningsflöden
- vid bristsituationer prioritera kritiska flöden och behov

Företag producerar och distribuerar mycket av det samhället är beroende av. Det är därför centralt att de, inom ramen för den civila beredskapsstrukturen deltar i beredskapsplaneringen. Företag har ett eget ansvar och intresse att stärka sin beredskap. Företag som har en stark motståndskraft kan fortsätta leverera sina varor och tjänster under svåra förhållanden och bidrar samtidigt till samhällets motståndskraft.

Den innovationskraft, flexibilitet och anpassningsförmåga företag bidrar med är avgörande när samhället behöver nya lösningar eller snabba anpassningar vid förändrade förutsättningar. För beredskapsmyndigheter innebär detta att företag och näringslivsorganisationer behöver involveras strukturerat och långsiktigt i den civila beredskapsstrukturen och totalförvarsplaneringen.

¹ <https://www.regeringen.se/regeringens-politik/civilt-forsvar/mal-for-civilt-forsvar/>

2. Om den här vägledningen

Vägledningen riktar sig till beredskapsmyndigheter och kan användas av andra aktörer som vill förstå hur privat-offentlig samverkan ser ut inom ramen för den civila beredskapsstrukturen.

I den här vägledningen presenteras gemensamma principer, förhållningssätt och frågeställningar som kan användas som utgångspunkt i arbetet med samverkan med näringslivet. Innehållet ska ge en inriktning för arbetet och en gemensam grund att stå på, samtidigt som respektive beredskapsmyndighet behöver göra anpassningar utifrån respektive ansvarsområdes förutsättningar, som branschlogik och olika aktörers ansvar och mandat.

Vägledningen riktar sig till beredskapsmyndigheter och ska bidra till att stärka det civila försvaret genom att stödja beredskapsmyndigheternas arbete med att etablera, utveckla och likrikta samverkan med näringslivet. Den ger stöd både för att komma igång med lämpliga former för privat-offentlig samverkan och för att vidareutveckla befintliga former.

Vägledningen ligger i linje med följande författningar och publikationer:

- Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap
- Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap
- Utgångspunkter för totalförsvaret 2025–2030
- Nato Non-Binding Guidance for Enhancing Public-Private Cooperation for Resilience.

Vägledningen tar också inspiration från de principer som Svenskt näringsliv har tagit fram för samverkan mellan privata och offentliga aktörer.²

² Privat-offentlig samverkan - Näringslivets tre principer för samverkan i det svenska beredskapssystemet. https://www.svensktnaringsliv.se/sakomraden/sakerhet-och-risk/tillsammans-for-ett-starkare-totalforsvar_1249126.html

3. Privat-offentlig samverkan inom det civila försvaret

Med privat-offentlig samverkan avses i denna vägledning samverkan mellan privata och offentliga aktörer för att stärka samhällets motståndskraft och utveckla den gemensamma förmågan att hantera kris, krigsfara och krig. Samverkan sker inom ramen för den civila beredskapsstrukturen och utgör en del av totalförsvarsplaneringen. Den kan ta sig olika uttryck och omfatta allt från informationsutbyte och gemensam planering till att genomföra förmågehöjande åtgärder utifrån gemensamma mål.

Privat-offentlig samverkan bygger i regel på frivilligt deltagande. Erfarenheter visar att frivillig och gemensamt utformad samverkan ofta är en framkomlig väg som både ger god effekt och är hållbar över tid. Offentliga aktörer har samtidigt ett särskilt ansvar för samverkan i linje med krav och roller i den civila beredskapsstrukturen. Läs mer om roller, ansvar och mandat i Bilaga 1 – Roller och ansvar.

Samverkan bedrivs på flera sätt, exempelvis genom etablerade forum, arbetsgrupper inom särskilda områden, regelbunden insamling av information för uppdaterade lägesbilder eller framtagande av gemensamma analyser. En central och ofta återkommande del av samverkan är att öva tillsammans. Det handlar alltså inte enbart om samverkan i organiserade forum, utan också om den löpande och vardagliga samverkan som utvecklas genom kontinuerliga kontakter och gemensamt problemlösande. I privat-offentlig samverkan ingår därmed relationer, strukturer och arbetssätt som stärker den samlade förmågan att möta olika typer av utmaningar.

Samverkan bör betraktas mer som ett förhållningssätt än som en enskild aktivitet. Allt kan inte planeras eller regleras på förhand, men genom att inkludera relevanta aktörer och regelbundet samverka och öva utvecklas och vidmakthålls den gemensamma beredskapen. Privat-offentlig samverkan bör ses som en långsiktig investering i samhällets samlade beredskap och som ett verktyg för att stärka den civila beredskapsstrukturen inför fredstida kriser, krigsfara och krig.

En viktig utgångspunkt för privat-offentlig samverkan är att den ska bidra till att upprätthålla de viktigaste samhällsfunktionerna³ i kris, krigsfara och krig. Det

³ Lista över de viktigaste samhällsfunktionerna återfinns på <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/beredskap-for-aktorer/samhallsviktig-verksamhet/viktiga-samhallsfunktioner/>

handlar både om att stärka motståndskraften i de samhällsviktiga verksamheter⁴ som stödjer dessa funktioner och om att säkerställa en fungerande försörjningsberedskap.

Genom en bred och långsiktig samverkan skapas förmåga att lösa både förutsedda och oförutsedda behov – däribland sådana som rör försörjningsflöden och att upprätthålla viktiga samhällsfunktioner, men också andra frågor som är avgörande för samhällets robusthet och förmåga att fungera under påfrestning.

3.1 Sambandet mellan förberedande och operativ samverkan

Samverkan inom det civila försvaret omfattar både förberedande och operativ samverkan. I den förberedande samverkan byggs relationer, gemensamma arbetssätt utvecklas och en ömsesidig förståelse för roller, ansvar och beroenden skapas. Detta lägger grunden för att samverkan vid kriser, krigsfara eller krig ska kunna ske effektivt och med korta ledtider.

Den operativa samverkan skiljer sig genom att den präglas av tidspress, osäkerhet och krav på snabba beslut och hantering. Det kan också uppstå nya behov i ett operativt skede som innebär att befintliga strukturer behöver kompletteras, exempelvis genom att samla ett urval av aktörer för att hantera en specifik fråga. Det är därför viktigt att de strukturer som byggs i förberedande skede är flexibla och anpassningsbara.

Även om denna vägledning främst behandlar den förberedande samverkan är kopplingen till den operativa central: utan fungerande relationer, kontaktvägar och gemensamma arbetssätt riskerar den operativa samverkan att brista när den behövs som mest. Samtidigt är det viktigt att betona att deltagande i det förberedande skedet inte automatiskt innebär att en aktör är del av den operativa hanteringen. Operativa roller och mandat styrs av ansvar, behov och situationens krav – inte av vilka som deltagit i tidigare samverkansstrukturer.

⁴ Med samhällsviktig verksamhet avses verksamhet, tjänst eller infrastruktur som upprätthåller eller säkerställer samhällsfunktioner som är nödvändiga för samhällets grundläggande behov, värden eller säkerhet.

Vägledningen utgår därför från att den förberedande samverkan ska ge stabila, men flexibla, strukturer som kan användas, anpassas och kompletteras i ett operativt skede. Genom att arbeta systematiskt med förberedande samverkan står aktörerna bättre rustade att snabbt och effektivt agera tillsammans när läget kräver det.

Ramverket Gemensamma grunder för ledning och samverkan

Samverkan mellan privata och offentliga aktörer är avgörande när en samhällsstörning inträffar. Ramverket *Gemensamma grunder för ledning och samverkan* ger ett gemensamt språk, arbetssätt och förhållningssätt för alla aktörer – offentliga, privata och ideella – som ansvarar för eller bidrar till att hantera kriser och krig.

Ramverket stödjer aktörerna i att skapa gemensam inriktning och samordning, bygga lägesbilder och planera samband, samtidigt som det främjar ett konstruktivt arbetssätt genom förhållningssätt som att se helheten, vara proaktiv och kommunicera aktivt.

Genom att använda samma begrepp, processer och ett gemensamt tankesätt kan aktörer arbeta mer effektivt tillsammans och undvika vanliga fallgropar i krishantering.

Läs mer om ramverket på Myndigheten för civilt försvars [webbplats](#).

4. Privat-offentlig samverkan i den svenska beredskapsstrukturen

Sveriges beredskapsarbete bygger på ett system där vissa myndigheter har särskilda roller, läs mer i Bilaga 1 – Roller och ansvar. Utgångspunkten för en sammanhållen struktur för privat-offentlig samverkan är den civila beredskapsstrukturen som etablerades 2022. Beredskapsmyndigheterna bör arbeta för att näringslivet integreras i arbetet på ett samlat, enhetligt och tydligt sätt på central nivå inom beredskapssektorerna och på länsnivå utifrån länsstyrelsernas geografiska områdesansvar. En väl fungerande samverkan på nationell och regional nivå underlättar för samverkan inom kommunerna och regionerna.

På nationell nivå bör sektorsansvariga myndigheterna, inom respektive beredskapssektor, säkerställa att det etableras och vidareutvecklas forum i vilket samlad och organiserad samverkan med näringsliv sker.⁵ Länsstyrelserna bör på motsvarande sätt, med utgångspunkt i sitt geografiska områdesansvar, utveckla och etablera tvärssektoriella forum för privatoffentlig samverkan på regional nivå.⁶

Genom att koppla samman sektorsansvar, geografiskt områdesansvar och näringslivets kompetens skapas en struktur där beredskapen kan utvecklas samlat och effektivt.

Tänk på att

- Det inom en beredskapssektor ansvarsområde eller länsstyrelses geografiska områden kan behövas flera forum för privat-offentlig samverkan för att omhänderta olika behov, förutsättningar och aktörer.
- Samverkan kan även vara initierad av andra aktörer än länsstyrelser eller sektorsansvariga myndigheter och vara värdefull för utvecklingen av det civila försvaret.

⁵ 24 § i Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap

⁶ Regleringsbrev för budgetåret 2026 avseende länsstyrelserna

5. Principer för samverkan

Nedan presenteras principer som bör vara vägledande för samverkan mellan offentliga och privata aktörer. Principerna ska inte tolkas som formella krav utan som vägledande utgångspunkter som anpassas efter förutsättningar och situation. Syftet är att bidra till en förståelse för vad som kännetecknar en ändamålsenlig samverkan och att underlätta konsekventa arbetssätt inom och mellan ansvarsområden och geografiska områden.

- **Effekt:** Utgångspunkten bör vara att samverkan ska utformas så att den skapar tydlig och konkret nytta och effekt för det civila försvaret.
- **Involvering:** Samverkan bör bygga på tidig involvering, delaktighet och ömsesidig förståelse för olika aktörers roller, perspektiv, drivkrafter och förutsättningar.
- **Proportionalitet:** Krav och insatser bör stå i proportion till aktörernas ansvar, kapacitet och rådande omvärldsläge.
- **Samordning:** Beredskapsmyndigheter bör samordna sin privat-offentliga samverkan nationellt och regionalt, dela relevant information med varandra och vid behov involvera varandra och andra offentliga aktörer för att säkerställa en sammanhållen och effektiv dialog.
- **Spridning:** De som deltar i samverkan behöver säkerställa att viktig information sprids vidare till rätt aktörer, både internt och externt, med hänsyn till gällande sekretess- och säkerhetsskyddsbestämmelser.
- **Tydlighet:** Samverkan bör präglas av tydliga mål, spelregler och transparent kommunikation.
- **Återkoppling:** Samverkan bör innehålla regelbunden och relevant återkoppling.

Där vägledningen hänvisar till principerna görs inom parentes på följande sätt (*princip*).

6. Områden för samverkan – exempel

Nedan beskrivs ett urval av områden som kan vara lämpliga för privat-offentlig samverkan. Områdena ska inte ses som en uttömmande lista utan behov och förutsättningar inom respektive beredskapsmyndighets ansvarsområde och geografiskt område styr inom vilka områden samverkan med näringslivet sker.

Notera att områdena inte presenteras i en kronologisk ordning och att samverkan inom nedan områden kan se ut på olika sätt beroende på behov och önskad effekt. Exempelvis kan vissa aktiviteter genomföras i fasta eller större grupperingar medan andra genomförs i mindre grupperingar eller endast mellan två parter.

6.1 Gemensamma analyser

Gemensamma analyser mellan offentliga och privata aktörer är centrala för att stärka beredskapen. När analyser görs tillsammans ökar förståelsen för hur samhällets försörjningsflöden fungerar, vilka beroenden som finns och var de största sårbarheterna ligger. Både offentliga och privata aktörer genomför idag egna analyser – exempelvis beroendeanalyser, risk- och sårbarhetsanalyser, analyser av försörjningskedjor och nationella försörjningsanalyser⁷. Dessa kan ha olika namn och metoder beroende på aktör, men syftar ofta till att identifiera liknande typer av risker, beroenden och brister.

Genom att genomföra analyser gemensamt blir bilden mer komplett. Offentliga aktörer får bättre inblick i företagens förutsättningar och försörjningskedjor, medan företag får bättre förståelse för myndigheternas bedömningar, prioriteringar och förväntningar. Detta gör det möjligt att identifiera risker och åtgärdsbehov som ingen aktör ser på egen hand. Gemensamma analyser ger ett konkret underlag för fortsatt arbete, exempelvis vid planering av beredskapsåtgärder (se avsnitt 6.3).

Exempel på hur olika aktörer kan bidra

Offentliga aktörer kan bidra med perspektiv och information om nationella, högre regionala, regionala och lokala förutsättningar som behöver beaktas i de olika analyserna, läs mer i Bilaga 1 – Roller och ansvar. De kan även bidra med information om pågående arbeten inom sina respektive ansvarsområden eller geografiska områden och kan bidra med informationsåterföring.

⁷ Arbetet med nationella försörjningsanalyser är under uppbyggnad och befinner sig i en implementeringsfas. Läs mer om försörjningsanalyser och dess utveckling på <https://www.mcf.se/sv/amnesomraden/beredskap-for-kris-och-krig/beredskap-for-aktorer/forsorjningsberedskap/nationella-forsorjningsanalyser>.

Företag tillhandahåller både samhällsviktig verksamhet och sådan som är nödvändig för totalförsvaret och står för huvuddelen av försörjningen av kritiska varor och tjänster. Företag kan därför bidra med relevant information om kapacitet, resurser, risker, sårbarheter och beroenden till gemensamma analyser.

Näringslivsorganisationer kan bidra med information om den aktuella branschen, dess struktur, geografiska förhållanden och utmaningar.

Vidare läsning

- Risk- och sårbarhetsanalyser, www.mcf.se/rsa
- Nationella försörjningsanalyser, <https://www.mcf.se/forsorjningsberedskap/>

6.2 Övningar

Övningar är ett effektivt sätt att utveckla och pröva samhällets gemensamma förmåga inför fredstida kriser, krigsfara och krig. Att öva är, näst efter verkliga händelser, det bästa sättet att stärka förmågan att hantera påfrestande situationer. Det gäller även om det övade scenariot skiljer sig från en verklig händelse. Det är viktigt att planera övningar utifrån en behovsanalys som tydliggör behovet av förmågeutveckling. Genom att involvera näringslivet redan i planeringen kan kompletterande perspektiv och förutsättningar på ett bättre sätt omhändertas i övningen.

Genom att öva tillsammans kan aktörer skapa medvetenhet och samsyn kring roller och ansvar, upptäcka beroenden och sårbarheter samt stärka sin förmåga till samordning och beslut under tidspress.

Exempel på hur olika aktörer kan bidra

Offentliga aktörer kan initiera och planera övningar, utforma scenarier kopplade till det civila försvaret, samordna deltagare och säkerställa att erfarenheter dokumenteras och omsätts i utvecklingsarbete.

Företag kan bidra med verksamhetskunskap, information om kritiska beroenden, kapaciteter och resurser som behöver övas. De kan delta i scenarieutveckling samt medverka i gemensamma analyser av lärdomar och behov av åtgärder.

Näringslivsorganisationer kan fungera som plattformar för att identifiera relevanta övningsmoment, koordinera aktörer och sprida lärdomar inom respektive bransch. De kan också bidra i urval av företag som ska delta i övningen, alternativt representera företaget i övningen delta samt bidra med branschspecifik kunskap.

Nationell strategi för systematisk övningsverksamhet

Den nationella strategin för systematisk övningsverksamhet för krisberedskap och civilt försvar ger en gemensam plattform som ska driva utvecklingen framåt. Med utgångspunkt i strategin kan aktörer som övar civilt försvar och krisberedskap hitta samarbetsparter, utveckla gemensamma arbetsätt, kostnadseffektiva lösningar och dra lärdom genom att dela kunskaper och erfarenheter.

Läs mer om övningar och det stöd som Myndigheten för civilt försvar tillhandahåller på <https://www.mcf.se/sv/utbildning--ovning/ovning/>

6.3 Beredskapsåtgärder⁸

Beredskapsåtgärder syftar till att stärka samhällets förmåga inför kriser, krigsfara och krig. Genom privat–offentlig samverkan kan aktörer vidta åtgärder som ökar enskilda aktörers och samhällets motståndskraft samt försörjningen av varor och tjänster på lokal, regional och nationell nivå.

Samverkansforum kan användas för att bland annat identifiera gemensamma hinder och behov av stöd för att genomföra åtgärder. Många åtgärder kommer i praktiken att hanteras bilateralt mellan myndigheter och enskilda aktörer inom ramen för myndigheternas förmågeplanering och förberedande planering^{9 10}.

Företag kan även förväntas ha ett eget intresse av att vara robusta och motståndskraftiga mot störningar, exempelvis genom att bedriva kontinuitetshantering och, i vissa fall, beredskapsplanering. Fördjupade eller mer kostsamma åtgärder för att hantera allvarliga kriser kräver dock vanligtvis att:

- kunder är beredda att betala för den ökade beredskapen,

⁸ Beredskapsåtgärder kallas ibland förmågehöjande åtgärder. Samtidigt kan en förmågehöjande åtgärd också syfta på att höja en redan befintlig beredskapsförmåga. I den här vägledningen väljer vi att använda begreppet beredskapsåtgärd eftersom detta begrepp används inom ramen för myndigheternas förmågeplanering och att ha ett gemensamt språk är viktigt. I den föreslagna strategin för försörjningsberedskap används begreppet förmågehöjande åtgärder.

⁹ Vägledning - planering för civil beredskap: process och metod (version 2023) © Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) Enheten för inriktning av beredskapsplanering Publ nr: MSB2167 – februari 2023 ISBN: 978-91-7927-359-0

¹⁰ Myndigheten för samhällsskydd och beredskaps föreskrifter och allmänna råd om statliga myndigheters uppgifter inför och vid höjd beredskap. MSBFS 2025:4 Utkom från trycket den 5 maj 2025

- reglering införs som skapar likvärdiga villkor inom en marknad, eller
- staten ersätter kostnader, i enlighet med lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen

Företags ansvar kan också regleras genom avtal med offentliga aktörer, exempelvis vid offentlig upphandling av varor och tjänster.

Exempel på hur olika aktörer kan bidra

Offentliga aktörer kan identifiera förmågebehov genom arbete med bland annat samhällsviktig verksamhet, övningar och gemensamma analyser. De ansvarar för att åtgärder samordnas enligt respektive myndighets ansvar.

Företag kan bidra med information om kapacitet, resurser, flaskhalsar och genomförbarhet in i arbetet med exempelvis gemensamma analyser (se avsnitt 6.1), samt vidta åtgärder i den egna verksamheten, exempelvis stärkt redundans, ökad lagerhållning eller justerade processer.

Näringslivsorganisationer kan stödja genom att sprida information, bidra med kunskap om branschen och dess eventuella utmaningar samt vid behov samordna insatser mellan medlemmar.

Exempel på beredskapsåtgärder

- Anskaffning och lagerhållning av kritiska varor
- Beredskapsavtal
- Utveckling av nya samverkansformer

6.4 Lägesbilder

En gemensam lägesbild är viktig för att förstå och hantera störningar och avbrott i försörjningsflöden – eller när det finns risk för att sådana kan uppstå. Genom arbete med privat–offentlig skapas förutsättningar för att dela information och signaler som bidrar till mer träffsäkra bedömningar, snabbare åtgärder och bättre prioriteringar på nationell, regional och lokal nivå. Lägesbilder bör löpande diskuteras inom ramen för den privat-offentliga samverkan, särskilt vid kriser, krigsfara och krig. Frekvensen för lägesbilder bör anpassas till det rådande omvärldsläget. Samlade lägesbilder med öppen information bör återkopplas till lämpliga aktörer på olika nivåer i samhället, inklusive näringslivet, för att kunna nyttjas i respektive aktörs beredskapsplanering.

Exempel på hur olika aktörer kan bidra

Offentliga aktörer kan sammanställa, efterfråga, analysera och visualisera lägesinformation, samt bidra med bedömningar av samhällseffekter och påverkan på samhällsviktiga funktioner. Offentliga aktörer kan också bidra till att sprida samlade lägesbilder till andra offentliga aktörer och till näringslivet. Beredskapsmyndigheter har ett särskilt ansvar att genomföra omvärldsbevakning¹¹.

Företag kan bidra med tidiga indikationer om störningar i leveranskedjor, förändringar i efterfrågan, kapacitetsproblem eller avbrott som kan påverka viktiga samhällsfunktioner. Företag kan även bidra med bedömningar om vilka konsekvenser som exempelvis störningar kan få på både kort och lång sikt.

Näringslivsorganisationer kan samla in och aggregera lägesinformation från sina medlemmar samt sprida gemensamma lägesbilder tillbaka ut i sektorn. Näringslivsorganisationer kan, på samma sätt som företag, bidra med bedömningar om vilka konsekvenser som exempelvis störningar kan få på både kort och lång sikt.

Vidare läsning och stöd

Lägesbilder kan användas internt och i aktörsgemensamma sammanhang. Lägesbilder – eller aktörsspecifika lägesbilder – används primärt för internt bruk, medan samlade lägesbilder används i aktörsgemensamma sammanhang.

Inom ramverket Gemensamma grunder för ledning och samverkan har Process för samlad lägesbild med tillhörande metodstöd tagits fram i syfte att stötta aktörerna i hur arbetet går till.

I Myndigheten för civilt försvars publikation Öva Enkelt! finns stöd för att framställa en lägesbild vid samhällsstörning.

6.5 Samordnad kriskommunikation

När privata och offentliga aktörer samordnar sin kommunikation skapas förutsättningar för stärkt förtroende, minskad ryktesspridning och att snabb, relevant och korrekt information når ut vid kriser, krigsfara och krig. .

Genom att i förväg planera och förbereda kommunikation tillsammans blir det lättare att vid behov harmonisera budskap, anpassa till berörda målgrupper och effektivt genomföra kommunikationsinsatser.

Exempel på hur olika aktörer kan bidra

¹¹ 20 §, 10 p. Förordning (2022:524) om statliga myndigheters beredskap

Offentliga aktörer kan samordna budskap, besluta om ansvarsfördelning och identifiera kanaler samt säkerställa att kommunikationen är begriplig och når rätt målgrupp på rätt nivå, lokalt regionalt, nationellt eller internationellt.

Företag kan bidra med information om påverkan på verksamheten, vilka åtgärder som vidtas och sprida samordnade budskap till medarbetare, kunder och samarbetspartners.

Näringslivsorganisationer kan sprida samordnade budskap från offentliga aktörer och lägesbilder till sina medlemmar samt samla in och vidareförmedla branschens kommunikationsbehov till offentliga aktörer.

Alla aktörer har en roll att bida till att sprida budskap som stärker samhällets motståndskraft och försvarsvilja.

Vidare läsning och stöd

Kriskommunikation i samverkan – För effektiv aktörsgemensam kommunikation vid samhällsstörningar. Rekommendationer från ramverket gemensamma grunder för ledning och samverkan.

<https://www.mcf.se/sv/publikationer/kriskommunikation-i-samverkan--for-effektiv-aktorsgemensam-kommunikation-vid-samhallsstorningar2/>

Digitaliserade kriskommunikatörer. Råd och rekommendationer för kommunikatorer som får en central roll i kriskommunikation.

<https://www.mcf.se/sv/publikationer/digitaliserade-kriskommunikatorer/>

Inga kriser utan rykten: Nyhetsrapportering, kriskommunikation och upplevelsen av informationsvacuum. Innehåller möjliga strategier för att bemöta rykten. <https://www.mcf.se/sv/publikationer/inga-kriser-utan-rykten--nyhetsrapportering-kriskommunikation-och-upplevelsen-av-informationsvacuum/>

7. Förutsättningar för samverkan

En väl fungerande samverkan utgår från ett gemensamt engagemang och en vilja att skapa nytta tillsammans. Samverkan bör bidra till konkret nytta för krisberedskapen och det civila försvaret (*effekt*). För att nå dit behöver aktörerna förstå att offentliga och privata aktörer ofta har olika mandat, förutsättningar och drivkrafter. Företagens kapacitet varierar stort, varför krav och förväntningar bör stå i rimlig relation till aktörernas ansvar, förmåga och det rådande beredskapsläget (*proportionalitet*).

Samverkan handlar inte enbart om att dela information. Minst lika viktigt är det att lyssna, förstå och värdera varandras perspektiv. Det är också viktigt att tidigt involvera samverkande aktörer för att skapa ömsesidig förståelse (*involvering*). Offentliga aktörer bär ett särskilt ansvar för att skapa forum där aktörer känner sig trygga, och där deras tid och kompetens tas tillvara. Samtidigt behöver det finnas en medvetenhet om att privata aktörer ibland förväntar sig att myndigheter har fler svar än de i praktiken har, särskilt i skeden med osäker lägesbild. Därför blir det viktigt att tidigt hantera olika förväntningar (*tydlighet*).

För att samverkan ska hålla över tid är några aspekter särskilt viktiga:

- **Integrering i ordinarie verksamhet:** Samverkan fungerar bäst när den knyts till lämpliga delar av den ordinarie verksamheten och inte blir ett sidospår. På så vis bidrar det både till *effekt* och *samordning*.
- **Förtroendefulla relationer:** Återkommande deltagande skapar trygghet och tillit, men strukturen behöver samtidigt skydda mot personberoenden, i linje med *spridning* av kunskap och kontaktvägar.
- **Ledarskap:** Aktivt och närvarande ledarskap från både offentliga och privata aktörer skapar stabilitet och tydliga ramar, vilket bidrar till *tydlighet* och är centralt för att bygga förtroendefulla relationer.
- **Rollförståelse och delaktighet:** Samverkan stärks när aktörer vet vilken roll de har, vad de förväntas bidra med och hur de påverkar helheten. Allas roller och kompetenser behöver tas tillvara på ett sätt som speglar *involvering*, *återkoppling* och *proportionalitet*.
- **Tillsyn och samverkan:** Där tillsyn ingår i myndighetsuppdraget behöver rollerna hållas tydligt åtskilda. Åtskillnaden stärker tilliten och underlättar öppen informationsdelning.

8. Förberedelser inför att samverkan etableras

Förberedelser är en förutsättning för att samverkan ska bli ändamålsenlig. Ett första steg är att skapa en överblick över vilka strukturer och forum som redan finns där samverkan sker med privata aktörer. Syftet är inte att låsa sig vid befintliga forum, utan att minska risken för överflödiga parallella strukturer (*samordning*).

8.1 Orientera er i befintliga strukturer

Börja med att orientera er i befintliga strukturer, både inom myndigheten och i beredskapssystemet i stort. En kartläggning av forum, nätverk och kontaktvägar där offentliga aktörer möter näringslivet ger en bra utgångspunkt för det fortsatta arbetet. Den visar vilka relationer som redan finns, vilka frågor som hanteras och om något forum kan vidareutvecklas eller kompletteras (*effekt* och *samordning*).

8.2 Identifiera relevanta aktörer

Valet av vilka aktörer som ska delta i samverkan bör baseras på relevans, effekt och behov – inte på storlek på aktör eller befintliga kontakter. Både större och mindre företag kan vara viktiga, liksom näringslivsorganisationer som kan bidra med legitimitet och balansering av belastning på företagen. Näringslivsorganisationer kan även bidra med kompletterande perspektiv jämfört med att endast involvera ett enskilt företag.

En utgångspunkt för vilka företag som kan ingå är exempelvis de som tillhandahåller samhällsviktig verksamhet och samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret¹². Kom ihåg att samverkan kan ske på olika sätt allt från större forum till bilaterala dialoger.

Innan kontakt tas med ett företag som kopplar till en annan beredskapsmyndighets ansvarsområde eller geografiska område bör det övervägas att föra dialog med lämplig beredskapsmyndighet för att möjliggöra samordning i kontakt med företaget i fråga (*samordning*). Listan över de viktigaste samhällsfunktionerna och var de har sin huvudsakliga hemvist utgör en utgångspunkt för samverkan och samordning mellan olika aktörer¹³. Den kan

¹² Viss samhällsviktig verksamhet är av sådan betydelse för Sveriges planering och hantering av ett väpnat angrepp att den behövs en högre förmåga och uthållighet för att fortsätta fungera under höjd beredskap och krig. Den verksamheten kallas för samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret. Bedömningen av vad som är samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret görs av offentliga aktörer baserat på villkoren i *Vägledning för att identifiera samhällsviktig verksamhet som är nödvändig för totalförsvaret*. (MSB2275)

¹³ Lista med de viktigaste samhällsfunktionerna – Utgångspunkt för att stärka samhällets beredskap, MCF0018 – februari 2026

därför användas för att identifiera vilken beredskapsmyndighet, utöver länsstyrelsen, som bör kontaktas.

Notera att andra offentliga aktörer så som kommuner, regioner, länsstyrelser eller beredskapsmyndigheter i andra beredskapssektorer kan ha viktiga ingångar till näringslivet och bidra till en sammanhållen dialog mellan det offentliga och privata (*samordning*).

Tänk på att det vid urval av vilka privata aktörer som ska ingå i samverkan är grupp viktigt att balansera konkurrensneutralitet med krav på sekretess, säkerhetsskydd och informationssäkerhet. Ett öppet och brett deltagande minskar risken för konkurrensnedvridning men kan samtidigt skapa säkerhetsutmaningar beroende på vilken information som delas. Ett snävare urval kan å andra sidan stärka sekretess, säkerhetsskydd och informationssäkerhet men öka risken för att några aktörer gynnas framför andra. Det är därför bra att noggrant analysera samverkans syfte, vilken information som ska hanteras och vilka säkerhetskrav som gäller, för att skapa en urvalsprocess som är både säker och konkurrensneutral, läs mer om konkurrens i Bilaga 2 – Konkurrens.

8.3 Klargör finansiering

Kostnadsfrågor för deltagande i olika former för privat-offentlig samverkan bör klargöras tidigt för att skapa *tydlighet* och undvika hinder för delaktighet. Det saknas tydliga nationella modeller för kostnadshantering gällande privat-offentlig samverkan, men som utgångspunkt kan följande användas:

- varje aktör står för sina egna kostnader
- mindre gemensamma kostnader (t.ex. möten, underlag, expertstöd) kan bäras av sammankallande aktör eller fördelas mellan aktörerna
- Särskild hänsyn kan behövas för mindre aktörer

9. Att etablera samverkan i praktiken

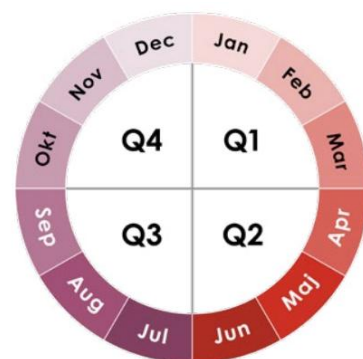
När samverkan etableras är det viktigt att se den som något som utvecklas över tid. Samverkan behöver kunna förändras när frågor, aktörer eller omvärldsläge skiftar. Det centrala är att skapa en struktur som är både tydlig och anpassningsbar.

För att öka tydligheten, förutsägbarheten och tryggheten gällande samverkan kan det vara bra att ta fram en överenskommelse som beskriver den samverkan som ska ske. Den bör beskriva:

- syfte och mål (*effekt*)
- vilka aktörer som deltar (*tydlighet*)
- forumets uppgifter och åtaganden för ingående aktörer (*effekt* och *tydlighet*)
- samarbetsformer (*tydlighet, spridning* och *återkoppling*)
 - sammankallande aktör
 - spelregler och arbetsformer, inklusive beslut och dokumentation
 - mötesfrekvens och arbetssätt
 - vilken återkoppling som ska ske, på vilket sätt och med vilken frekvens
 - hur information sprids internt och externt
- Sekretess och informationsdelning (*tydlighet*)
 - säkerhetsskydd
 - informationsdelning, inklusive konkurrensperspektivet, vid samverkan
- när överenskommelsen ses över (*tydlighet*)

För att samverkan ska fungera i vardagen behövs också praktiska strukturer. Det kan handla om:

- **Planering och systematik:** Ett årshjul eller en översiktlig plan där det framgår vilken typ av möten som hålls när och vilka uppgifter som ska genomföras när, skapar förutsägbarhet och rytm i arbetet (*samordning* och *tydlighet*)
- **Arbetsätt i olika fora:** Större gemensamma möten kan kombineras med mindre grupper eller bilaterala dialoger för specifika frågor – ett sätt att arbeta *proportionerligt* och *effektivt*.
- **Förberedelser inför möten:** Tydliga agendor och syften gör det möjligt att förankra internt i respektive organisation (*spridning* och *tydlighet*).

- **Val av mötesform:** Informationsdelning kan ofta ske digitalt, medan relationsbyggande och komplexa frågor gynnas av fysiska möten. En medveten mix stödjer *effekt* och *samordning*.
- **Involvering av andra offentliga aktörer:** Vid behov bör ytterligare aktörer bjudas in, exempelvis utifrån beroenden i försörjningskedjor, viktiga samhällsfunktioner, ansvarsområden eller geografi och geografiska förhållanden (*samordning*). Forumets storlek bör vägas mot syftet så att arbetet förblir hanterbart utifrån syftet att bidra till det civila försvaret.

Kommunikationsverktyg

WIS ger beredskapsmyndigheterna förmåga att begära, inhämta, ta emot och dela information löpande, före, under och efter samhällsstörningar. Lägesbilder ger överblick, förståelse och underlag till beslut och åtgärder. Genom att skapa en samverkansyta i WIS kan en aktör samlat kommunicera, samverka och administrera sitt nätverk.

WIS används även för omvärldsbevakning och innehåller till exempel SMHI vädervarningar, solstormar, Rakel driftinformation och telestörningar. WIS över SGSI (Swedish Government Secure Intranet) ger tillgång till information även i störningar av internet. Att använda WIS är kostnadsfritt och systemet kan hantera information som inte är säkerhetsklassad.

Mer information: mcf.se/wis

9.1 Inkludering och konkurrensneutralitet

I syfte att arbeta inkluderande och konkurrensneutralt bör öppna och delbara underlag tillämpas där så är möjligt.

Det kan omfatta:

- agendor,
- deltagarförteckningar,
- mötesanteckningar,
- samlade lägesbilder på lämplig skyddsnivå

Öppna och delningsbara underlag möjliggör att information kan spridas även till aktörer som inte deltagit i mötet. Det är dock viktigt att en delning av underlag genomförs med hänsyn till sekretess och säkerhetsskydd.

Näringslivsorganisationer kan användas som kanal för att få en bred spridning bland företagen. Tänk dock på att alla företag inte är medlemmar i en näringslivsorganisation varför spridning kan behöva göras även i andra kanaler.

Att arbeta inkluderande och konkurrensneutralt möjliggör förutsägbarhet och transparens (*tydlighet*), möjlighet att förstå och bidra även utanför mötet (*involvering*), att rätt information når rätt mottagare (*spridning*) samt minskar risken för parallella informationsspår (*samordning*).

Den som leder ett möte där företag deltar behöver aktivt styra mötets inriktning och vara tydlig med ramarna för vilken information som får och inte får delas. Mötets ledare måste fortlöpande vara uppmärksam på att diskussioner inte glider in på konkurrenskänsliga områden. Om risk för otillåten informationsdelning uppstår bör ledaren avbryta, omdirigera samtalet och påminna om regelverket.

Läs mer i Bilaga 2 – Konkurrens, Bilaga 3 – Sekretess och Bilaga 4 – Säkerhetsskydd.

10. Följa upp och förbättra samverkan

För att säkerställa att former för privat-offentlig samverkan fungerar väl och fortsätter vara relevanta över tid behöver de följas upp regelbundet. Det är därför bra att redan från start bestämma när och hur formerna för samverkan ska utvärderas. Utvärderingen bör göras både internt inom den egna organisationen och tillsammans med de övriga aktörerna i forumen. Om organisationen använder ett årshjul för samverkan kan utvärderingen med fördel byggas in där.

Vid en utvärdering kan exempelvis följande frågor ge ett bra underlag:

- Är målet med samverkan fortfarande ändamålsenligt?
- Har samverkan gett avsedd effekt? (Till exempel: har relevanta åtgärder identifierats och genomförts?)
- Är rätt aktörer (offentliga och privata) och roller involverade i forumet?
- Är formerna för samverkan fortfarande relevanta? Behövs exempelvis andra mötesformer, såsom större stormöten eller mindre arbetsgrupper?
- Om det finns en överenskommelse för samverkan – följs den? Behöver den uppdateras?
- Har deltagarna i forumet fått möjlighet att ge sin syn på arbetet?
- Efterföljs principerna som beskrivs i avsnitt 5?
- På vilket sätt kan arbetet effektiviseras?

Svaren på frågorna ger ett viktigt underlag för att fortsätta utveckla privat-offentlig samverkan. Resultatet av utvärderingen behöver kommuniceras både internt i organisationen, så att nödvändiga åtgärder kan vidtas, och till aktörerna i forumet. På så sätt stärks delaktigheten och principen om återkoppling upprätthålls.

Bilaga 1 – Roller och ansvar

För att samverkan ska fungera väl krävs ömsesidig förståelse för att olika aktörer har olika roller, ansvar, mandat och skyldigheter. Nedan beskrivs övergripande vilka roller offentliga aktörer, företag och näringslivsorganisationer har.

Offentliga aktörer

Offentliga aktörer, från statliga myndigheter till kommuner, har ett övergripande ansvar för att nödvändig samverkan kommer till stånd med den privata sektorn. Dels finns det uttryckta krav på det offentliga att samverka med näringslivet, dels är det en förutsättning för att offentliga aktörer ska kunna bygga sin egen motståndskraft och för att lösa flera av sina lagstadgade uppgifter. De offentliga aktörernas samverkan utgår, utöver lagstadgade uppgifter, från respektive aktörs ansvarsområde eller geografiska område.

Statliga myndigheter

Alla **statliga myndigheter** har enligt förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap ansvar att samverka med bland annat berörda näringsidkare som en del av planeringen för totalförsvaret.¹⁴

Knappt 70 av de statliga myndigheterna är särskilt utpekade som **beredskapsmyndigheter**. Dessa myndigheter har ett utökat ansvar för beredskapsarbetet. De ska ha god förmåga att motstå hot och risker, förebygga sårbarheter, hantera fredstida krissituationer, och genomföra sina uppgifter vid höjd beredskap. Beredskapsmyndigheterna ska också verka för att berörda näringsidkare utvecklar sin förmåga inom dessa områden.¹⁵

Alla beredskapsmyndigheter är dessutom utpekade som **totalförsvarsmyndigheter**¹⁶. Dessa myndigheter har enligt lagen (1982:1004) rätt att begära upplysningar eller begära medverkan från näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer med flera inom ramen för totalförsvarsplaneringen.

De flesta beredskapsmyndigheterna ingår i en av de tolv beredskapssektorerna, där arbetet hålls samman av tolv **sektorsansvariga myndigheter**. En sektorsansvarig myndighet ska inom sin beredskapssektor leda och samordna arbetet med åtgärder inför och vid fredstida krissituationer och höjd beredskap. Som en del av detta

¹⁴ 10 § Förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap

¹⁵ 20 § Förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap

¹⁶ Förordning (1982:1005) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen. Utöver beredskapsmyndigheterna är även Forsvarsmakten, Fortifikationsverket, Forsvarets materielverk samt Myndigheten för totalförsvarsanalys.

ansvar ska sektorsansvariga myndigheter säkerställa att samverkan med näringslivet sker i den omfattning som behövs.¹⁷

På regional nivå är de 21 **länsstyrelserna** viktiga statliga myndigheter. Länsstyrelserna är beredskapsmyndigheter och totalförsvarsmyndigheter (se ovan) och har också det geografiska områdesansvaret på regional nivå, vilket kräver samverkan med relevanta aktörer inom länet. De ska även ha ett regionalt råd för krisberedskap, skydd mot olyckor och totalförsvaret i syfte att skapa nödvändig samordning.¹⁸ Länsstyrelserna har ett brett ansvar, som inkluderar frågor som rör regional utveckling, tillväxt och infrastruktur, där de också samverkar med privata aktörer.

De sex **civilområdesansvariga länsstyrelserna** har geografiskt områdesansvar på högre regional nivå för det civila försvaret. De ska bland annat verka för att totalförsvaret under höjd beredskap har en enhetlig inriktning inom respektive civilområde, samordna planeringen mellan civila myndigheter och Försvarsmakten (militärregionerna), stödja länsstyrelserna, och hålla samman planering och förberedelser av civila aspekter av världlandsstöd¹⁹.

Kommuner och regioner

Kommuner ansvarar för att inom sitt geografiska område arbeta med förberedelser inför extraordinära händelser i fredstid. I detta ingår att verka för att olika aktörer i kommunen samverkar och samordnar sin planering och sina förberedelser.²⁰ Under höjd beredskap ska kommunstyrelsen verka för att den verksamhet som bedrivs i kommunen av olika aktörer samordnas och för att samverkan kommer till stånd mellan dem som bedriver verksamheten.²¹

Regionerna har ett brett ansvar som omfattar allt från kollektivtrafik till regional utveckling och hälso- och sjukvård. Vid planering och utveckling av vården ska regionen samverka med samhällsorgan, organisationer och vårdgivare.²² Vårdgivare kan vara både offentliga och privata aktörer, vilket innebär att regionerna i praktiken samverkar med delar av näringslivet. Regionerna har även ansvar för regionalt utvecklingsarbete för att skapa en hållbar regional tillväxt och utveckling. Inom ramen för detta ansvar ska regionen samråda med företrädare för berörda organisationer och näringslivet i länet.²³

¹⁷ 24 § Förordningen (2022:524) om statliga myndigheters beredskap

¹⁸ Förordning (2017:870) om länsstyrelsernas krisberedskap och uppgifter inför och vid höjd beredskap

¹⁹ Förordning (2022:525) om civilområdesansvariga länsstyrelser

²⁰ Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap. Lagen är under utveckling. En ny lag förväntas träda ikraft 2027.

²¹ Ibid

²² 7 kap., 7§ Hälso- och sjukvårdslag (2017:30)

²³ Lag (2010:630) om regionalt utvecklingsansvar

Notera att lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap är under utveckling och att en ny lag förväntas under 2027.²⁴

Företag och näringslivsorganisationer

Företag har i grunden ett ansvar gentemot sina ägare, liksom ansvar att följa avtal med kunder och leverantörer. Alla företag är dessutom skyldiga att följa de lagar och regler som staten beslutar om.

Enligt lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare m.fl.²⁵ att delta i totalförsvarsplaneringen är företag skyldiga att på begäran medverka i totalförsvarsplaneringen. Det innebär att de ska lämna de upplysningar som behövs samt medverka i planeringen av sina egna uppgifter. Om företag på grund av bestämmelserna fått utföra arbete som medfört betydande kostnader kan företagen ha rätt till ersättning av allmänna medel. Kan överenskommelse om ersättning träffas med den myndighet som har begärt arbetet, skall frågan hänskjutas till avgörande av skiljemän enligt lagen om skiljemän²⁶

Näringslivsorganisationer är sammanslutningar som företräder branscher och företag eller som driver bredare näringslivsintressen. De kan vara viktiga att inkludera i samverkan då de representerar många aktörer och har god insyn i sina medlemmars behov och förutsättningar. De kan sprida information och underlätta dialog och samverkan mellan näringslivet och offentliga aktörer. En nära kontakt med dessa organisationer ger ofta en god förankring. **Notera dock att alla företag inte är medlemmar i en näringslivsorganisation och därmed inte nås via deras nätverk.**

Exempel på relevanta näringslivsorganisationer är:

- *Arbetsgivarorganisationer* är en sammanslutning av arbetsgivare som företräder arbetsgivarens intressen gentemot arbetstagare.
- *Arbetsgivarorganisationer* företräder arbetstagare och kan bidra med legitimitet och förankring hos arbetstagare. De kan tillföra perspektiv i analyser genom kunskap om arbetstagarsidan.
- *Branschorganisationer* är en sammanslutning av företag inom en specifik bransch som samarbetar kring gemensamma intressen och driver medlemsföretagens intressen

²⁴ Kommuners och regioners grundläggande beredskap inför kris och krig, SOU 2024:65.

²⁵ Lag (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen.

²⁶ ibid

- *Handelskammare*, regionalt verksamma branschövergripande sammanslutningar inom näringslivet arbetar för ett bättre företagsklimat, främjar handel och fungerar som en länk mellan näringslivet och samhället

Arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer är enligt lag skyldiga att delta i totalförsvarsplaneringen genom att överlägga med totalförsvarsmyndigheterna om sina uppgifter på olika nivåer, medverka i totalförsvarsövningar samt lämna de upplysningar och det biträde som myndigheterna behöver för planeringen. Dessutom ska organisationer som normalt är parter i kollektivavtalsförhandlingar överlägga med sina motparter om kollektivavtal för krissituationer som ingår i totalförsvarets planering.²⁷

²⁷ Lag (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen.

Bilaga 2 – Konkurrens

Konkurrensreglerna och upphandlingslagstiftningen innebär att myndigheter måste säkerställa att samverkan med företag inte leder till otillåtna samarbeten eller samordning mellan konkurrenter. Samverkan får inte heller medföra att enskilda företag får informationsfördelar som kan påverka konkurrensen eller ge dem fördelar i framtida upphandlingar.

Undvik otillåten samordning vid informationsutbyte

Konkurrenslagen (2008:579) förbjuder avtal eller samordning mellan företag som rör priser, rabatter, leveransvillkor eller uppdelning av marknaden. Lagen hindrar däremot inte att företag lämnar uppgifter till myndigheter när dessa begär in dem. När flera företag deltar i samma planeringsarbete eller samverkansforum finns dock en risk att informationsutbytet kan leda till otillåten samordning. Det är därför viktigt att både möten och informationsdelning sker på ett sätt som begränsar riskerna för detta.

Sekretessbestämmelse som inte skyddar konkurrensreglerna

I lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare, arbetsmarknadsorganisationer m.fl. att delta i totalförsvarsplaneringen finns en särskild sekretessbestämmelse som förbjuder de företagsrepresentanter som deltar i planeringsarbetet att obehörigt röja uppgifter om en enskilds affärs- eller driftförhållanden som de fått kännedom om. Men bestämmelsen hindrar inte företag från att lämna uppgifter till varandra om den egna verksamheten, till exempel under samverkan med en myndighet. Därför är den sekretessen inget skydd mot att företagen agerar i strid mot konkurrensreglerna.

Undvik att samverkan ger otillbörliga konkurrensfördelar

Enligt upphandlingsreglerna ska inte tänkbara anbudsgivare få information som ger dem otillbörliga fördelar vid en konkurrensutsatt upphandling. Myndigheten behöver planera för att potentiella anbudsgivare, som också deltar i privat-offentlig samverkan, inte får sådan information av varandra eller av myndigheten. Överväg i förväg vilka uppgifter som kan ge ett företag fördelar vid en konkurrensutsättning och hur dessa kan hanteras inom ramen för privat-offentlig samverkan.

Upphandlingsregler

Mer information om upphandling finns hos Upphandlingsmyndigheten:
<https://www.upphandlingsmyndigheten.se/>

Statistik får inte leda till brott mot konkurrenslagen

Uppgifter som företag lämnar kan användas för att ta fram statistik och analyser. När en myndighet bearbetar eller sammanställer sådana uppgifter är det viktigt att resultatet inte offentliggörs på ett sätt som kan leda till att företagen bryter mot konkurrenslagstiftningen eller får otillbörliga fördelar i framtida upphandlingar.

REMISSVERSION

Bilaga 3 – Sekretess

Sekretess och hantering av företagsuppgifter i samverkan

Företag som deltar i beredskapsarbetet verkar på konkurrensutsatta marknader, där deras interna information så som arbetssätt, metoder och affärsförhållanden är avgörande för konkurrenskraften. När företag delar sådan information med myndigheter inom ramen för privat–offentlig samverkan behöver den därför hanteras varsamt. I vissa fall kan uppgifterna omfattas av sekretess enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400) (OSL). Vilken bestämmelse som kan tillämpas beror på varför uppgifterna har lämnats.

Allmän handling och sekretess

Information som lämnas till en myndighet blir som utgångspunkt allmän handling. Huvudregeln är att allmänna handlingar är offentliga, vilket innebär att vem som helst kan begära ut dem. En myndighet får bara begränsa insynen om det finns en tillämplig sekretessbestämmelse i OSL.

Det är alltid enskilda uppgifter, inte hela handlingar eller ärenden, som kan omfattas av sekretess, och ett beslut att inte lämna ut en uppgift kan överklagas till kammarrätten.

Sekretess för affärs- och driftsförhållanden

Två sekretessbestämmelser i OSL är särskilt relevanta när företag lämnar känslig information i beredskapsarbetet.

31 kap. 16 § OSL – när det finns en affärsförbindelse

Denna bestämmelse gäller när myndigheten och företaget har en affärsförbindelse, det vill säga en ekonomisk relation, exempelvis ett avtal. I sådana fall kan uppgifter om företagets affärs- eller driftsförhållanden sekretessbeläggas om det finns särskild anledning att anta att företaget skulle lida skada av ett röjande.

Bestämmelsen är vanligt förekommande i samband med upphandlingar och kan även tillämpas vid avtal enligt förordningen (1992:390) om förberedelser för

leverans av varor och tjänster till totalförsvaret, om avtalet innehåller ekonomiska villkor²⁸.

38 kap. 6 § OSL – uppgifter som lämnas efter lagstadgad begäran

När uppgifter lämnas på grund av uppgiftsskyldighet enligt lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare m.fl. att delta i totalförvarsplaneringen, uppstår ingen affärsförbindelse. I dessa fall kan sekretess i stället gälla enligt 38 kap. 6 § OSL, om ett röjande kan antas orsaka företaget skada.

Skyddet omfattar samma typ av uppgifter som i 31 kap. 16 § OSL, men utan krav på att ett avtal eller ekonomiskt förhållande finns.

Gemensamma förutsättningar

Båda bestämmelserna har ett rakt skaderekvisit, vilket innebär att offentlighet är utgångspunkten och att sekretess bara gäller om det finns en konkret risk för skada. Myndigheten får endast begära in uppgifter som behövs för uppdragets genomförande och ska undvika att samla in mer information än nödvändigt.

Särskilt om totalförvarsplanering

När ett företag lämnar uppgifter inom ramen för totalförvarsplaneringen gäller sekretess enligt 38 kap. 6 § OSL endast om uppgifterna har lämnats efter en formell begäran från en myndighet som regeringen utsett enligt lagen (1982:1004) om skyldighet för näringsidkare m.fl. att delta i totalförvarsplaneringen.

Det innebär att:

- uppgifterna måste ha lämnats som svar på en formell begäran, vilket uttryckligen krävs i lagens 1 §
- myndigheten behöver tydligt fastställa vem inom organisationen som har rätt att göra en sådan begäran
- om det inte är myndighetschefen bör beslutanderätten delegeras till en lämplig funktion

²⁸ Om ett avtal innebär tillhandahållande av varor eller tjänster mot ersättning ska myndigheten som huvudregel pröva upphandlingsplikt och genomföra upphandling enligt gällande regelverk; att teckna sådana avtal direkt med stöd av förordningen är normalt inte möjligt. Detta påverkar dock inte vilken sekretessbestämmelse som är tillämplig.

- begäran ska vara dokumenterad och kopplad till totalförvarsplaneringen

Informella kontakter, exempelvis spontana samtal eller mejl utanför en formell begäran, uppfyller inte lagens krav. I sådana fall finns en risk att uppgifterna inte omfattas av sekretess, även om de är känsliga.

Utöver sekretess enligt 38 kap. 6 § OSL kan även andra sekretessbestämmelser bli aktuella i totalförvarsplaneringen. I vissa fall kan exempelvis totalförvarssekretess enligt 15 kap. 2 § OSL aktualiseras, beroende på uppgifternas innehåll och betydelse för totalförsvaret.

Tänk på att

Olika sekretessbestämmelser kan aktualiseras beroende på varför, och med vilket stöd, uppgifterna begärs in. Tänk noggrant över vilka uppgifter som behövs för att fullgöra uppgiften och begär inte in mer än vad som är nödvändigt.

Informera företaget om att sekretess inte kan garanteras och att en myndighet inte har några möjligheter att avtala om eller på annat sätt utlova sekretess utöver vad som följer av OSL.

Se över dokumentplaner och fundera på om de uppgifter som lämnas in måste sparas efter att det arbete som uppgifterna används till är färdigt.

REMISS

Bilaga 4 – Säkerhetsskydd

Samverkan med privata aktörer kan innebära att säkerhetskänslig verksamhet exponeras. Säkerhetsskyddet sätter därför ramarna för vilken information som kan delas, hur den får delas och vilka krav som ställs på parterna. Detta kan påverka förutsättningarna för samverkan.

Rättsliga utgångspunkter

Säkerhetsskyddet regleras främst genom säkerhetsskyddslagen (2018:585) och säkerhetsskyddsförordningen (2021:955). Därutöver finns föreskrifter från Försvarsmakten (FFS 2025:3) och Säkerhetspolisen (PMFS 2022:1). Det är viktigt att kontrollera vilka föreskrifter som gäller för den egna verksamheten, då även andra tillsynsmyndigheter har föreskriftsrätt inom området.

Enligt 4 kap. säkerhetsskyddslagen (2018:585) ska en verksamhetsutövare som avser att exponera säkerhetskänslig verksamhet för en annan aktör vidta åtgärder så att säkerhetsskyddet inte försämras.

Säkerhetsskyddsavtal

Av 4 kap. 1 § säkerhetsskyddslagen (2018:585) framgår att ett säkerhetsskyddsavtal ska ingås när en annan aktör genom upphandling, avtal eller samverkan kan få tillgång till:

- säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen konfidentiell eller högre, eller
- annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse för Sveriges säkerhet.

Kravet gäller även eventuella underleverantörer.

Säkerhetsskyddsavtal kan ingås i tre nivåer (nivå 1–3), beroende på vilket sätt den externa aktören får tillgång till säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller annan säkerhetskänslig verksamhet.

Om exponeringen avser säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter i säkerhetsskyddsklassen begränsat hemlig eller annan säkerhetskänslig verksamhet av motsvarande betydelse ska detta i stället regleras på annat sätt, vanligtvis genom en säkerhetsskyddsöverenskommelse.

Säkerhetsskyddsavtal mellan flera parter

Vid samverkan eller samarbete kan det finnas behov av att ingå säkerhetsskyddsavtal eller säkerhetsskyddsöverenskommelser mellan flera parter

för att möjliggöra säker informationsdelning. Enligt Försvarmaktens och Säkerhetspolisens föreskrifter om säkerhetsskydd (FFS kap. 7 § 3 respektive PMFS kap. 7 § 3) ges verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet möjlighet att ingå multilaterala säkerhetsskyddsavtal. Avtalet ska då läggas på den högsta nivå som hade krävts om parterna ingått bilaterala avtal var för sig.

För verksamhetsutövare som bedriver säkerhetskänslig verksamhet finns vissa undantag i föreskrifterna som kan förenkla det administrativa förfarandet vid samverkan. Undantagen kan exempelvis avse bedömning av befattningar som ska säkerhetsprövas samt säkerställande av kunskap om säkerhetsskydd för personal, godkännande av lokaler och utrymmen, krav på säkerhetsskyddsinstruktion vid säkerhetsskyddsavtal på nivå 1, upplysning om tystnadsplikt vid avtalets upphörande samt kontroll av efterlevnad av säkerhetsskyddsavtal. Det är dock viktigt att i varje enskilt fall säkerställa vilka undantag som kan och bör tillämpas i respektive samverkan.

Samverkan med aktörer som inte bedriver säkerhetskänslig verksamhet

Om en part i samverkan eller samarbetet inte själv bedriver säkerhetskänslig verksamhet finns inte samma möjlighet att ingå multilaterala säkerhetsskyddsavtal. Den som exponerar sin säkerhetskänsliga verksamhet ansvarar då för att ingå ett bilateralt säkerhetsskyddsavtal med den aktuella aktören.

Detta kan innebära att flera verksamhetsutövare inom en samverkan behöver ingå separata bilaterala säkerhetsskyddsavtal med samma aktör. Ett sådant avtal reglerar endast skyldigheter mellan de parter som ingått avtalet. Det är därför viktigt att säkerställa att säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter eller deltagande i säkerhetskänslig verksamhet inte delas mellan aktörer som saknar säkerhetsskyddsavtal med varandra.

Samverkan eller samarbete med aktörer från näringslivet som inte själva bedriver säkerhetskänslig verksamhet kan därmed medföra begränsningar i möjligheten till informationsdelning inom ramen för gällande lagstiftning.

Ansvar och informationsflöden

Vid samverkan inom säkerhetskänslig verksamhet är det särskilt viktigt att tydliggöra informationsflöden samt klargöra ansvarsfördelningen mellan parterna. Detta gäller exempelvis ansvar för kontroll, incidentrapportering och uppföljning av säkerhetsskyddsåtgärder.

Vägledande överväganden vid samverkan med näringslivet

Vid planering och genomförande av samverkan med näringslivet som kan innebära exponering av säkerhetskänslig verksamhet bör nedanstående särskilt beaktas:

- Analysera tidigt informationsflödet i samverkan och behovet att exponera säkerhetsskyddsklassificerade uppgifter och/eller säkerhetskänslig verksamhet.
- Säkerställ att rätt form av reglering används, exempelvis säkerhetsskyddsavtal eller säkerhetsskyddsöverenskommelse, utifrån vilken exponering som faktiskt sker.
- Identifiera om näringslivsaktören har förutsättningar att uppfylla kraven i ett säkerhetsskyddsavtal.
- Tydliggör ansvarsfördelning, informationsflöden och kontaktvägar mellan parterna för att minska risken för otillåten informationsdelning.
- Beakta administrativa och tidsmässiga konsekvenser av säkerhetsskyddsavtal, särskilt vid samverkan med flera parter.

Vidare information

Mer information om säkerhetsskydd finns i Säkerhetspolisens vägledningar inom säkerhetsskydd.

Samverka med näringslivet

Skriv text här.

Myndigheten
för civilt försvar